

REVISTA FOTOGRAFICA DE CATALUNYA

REDACCIÓ - PROVENÇA, 287 - TELÉFON 71177

ANY. 2
NÚM. 11

ABRIL - 1934

Núm. 1 esgotat - núm 5, 5 ptes.

PREU DE SUBSCRIPCIÓ:

Un any ptes. 12'00
Sis mesos ptes. 7'30
Núm. solt ptes. 1'50
Núm. atrassat 2'50
Extranger ptes. 15

«DE RE PHOTOGRAPHICA»

Lletra desclosa a C. M. de Quintana

per Marcel·lí Soler Biosca

Distingit amic :

He llegit amb vera fruïció el vostre article aparegut en el número de febrer del Butlletí de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya. Abans que res rebeu la meua felicitació, ja que subscric tot el que hi dieu i aquestes ratlles són per fer-hi alguns comentaris i alguna suggerència. He dubtat si adreçar-vos la present lletra desclosa de les pàgines de l'esmentat Butlletí estant. Però com que la importància del tema ho requereix i essent una cosa que no interessa sols a una entitat i sí a totes per un igual, m'he decidit a última hora a fer-ho en ART DE LA LLUM, la revista fotogràfica de Catalunya.

En la primera frase del vostre escrit ens parleu del gran nombre de revistes, butlletins i portant-veus fotogràfics que s'editen a la nostra terra. Són molts, moltíssims, i estic per dir massa. En aquest afer queda ben palesa la propensió «atomatitzadora» del nostre poble: mentre a països amb quaranta o seixanta milions d'habitants i inclús, com els Estats Units, cent-vint milions (que per cert llegeixen més que no pas nosaltres) les entitats envien els articles, cròniques i activitats a les revistes del ram, aquí, per contra, amb tres milions d'habitants en un total, no hi ha agrupació, colla o penya que no es cregui en el deure d'editar alguna cosa! I així surten molts d'aquests butlletins, encara que afortunadament no tots, i, com a exemple, no vull deixar de citar aquí el més reeixit de tots, el de l'agrupació fotogràfica d'Igualada. ¿No creieu, amic Quintana, que fóra més pràctic esmerçar no tot el pressupost, sinó tant sols una part, a contractar, per exemple, una pàgina d'ART DE LA LLUM, on publicarien el mateix i tindria en canvi una difusió molt més gran? I què diríem si a més tots els socis s'hi subscrivien? Amb unes quantes entitats que s'ho emprenguessin, aviat milloraria aquesta en qualitat com en quantitat. No és cert?

Més avall, en el vostre escrit, dieu el que segueix: «La grossa quantitat d'aficionats que aquestes agrupacions representen i els treballs de veritable vàlua que molts d'ells executen, ens permeten afirmar, sense caure en exageracions, que la fotografia a la nostra Pàtria es troba en plena maduresa...» Amb això estic no sols plenament conforme, ans encara hi afegeixo que la fotografia amateur catalana és en realitat quelcom de més important del que moltíssims es figuren o es poden imaginar. Però com a cosa nostra, pateix dels mateixos defectes de sempre. Creem sempre unes coses molt grans, molt boniques, però mancades d'orientació i de consistència. Per veureu-ho, no cal retrocedir al temps del gran imperi mediterrani, de la gloriosa Corona d'Aragó o més exactament dit, de la Confederació Catalano-Aragonesa; molts recordaran encara la famosa Solidaritat Catalana. I aquest altre defecte nacional el mateix el trobem en la política que en l'economia.

Però tornant al nostre tema, us diré que la fotografia amateur de la nostra terra em fa l'efecte d'un enorme llimac que s'arrossega sense orientació fixa per terra, deixant al seu darrera un rastre, molt brillant si voleu; però no el toqueu, car veureu que és quelcom fred i sense ossamenta que el suporti. Al meu modest entendre l'ossamenta que aguantí tot això i el nervi que el bellugui té un nom, i és el de Federació Catalana de Fotografia Amateur. No tenim una Federació d'Entitats Excursionistes? No tenim una Federació de l'Esquí? No tenim una Organització General d'Acampades- i, doncs, perquè no ha d'haver-n'hi de Fotografia que coordinés els esforços de tots? Un cop constituïda, aquesta unió hauria de posar-se immediatament a l'obra creant diverses comissions amb tasca cadascuna ben determinada. Una de les primeres a crear fóra la dels museus i poso els museus en plural, car al meu modest entendre en calen dos: un que denominaré històric i un altre, artístic. El primer ha de recollir tot allò que fa referència al passat fotogràfic de Catalunya, que com tots sabem per l'article publicat per Feliu Elies en el primer número d'aquesta revista, fou un dels primers països en practicar-la a penes inventadas. Fa escriure pensar quantes obres fotogràfiques antigues desapareixen poc a poc per culpa de la desatenció i la incultura. Encara som a temps de recollir amorosament molts daguerrotips, vells objectius i venerables màquines fotogràfiques, el *non plus ultra* de la fotografia del segle passat, i, avui dia, joguina barata de marrec vilatà, o desferra abandonada en unes golfes polsoses, sols visitades per les rates.

El segon museu o l'artístic ha de tenir en canvi cura de l'adquisició de les millors obres fotogràfiques de tots els estils i gèneres, tan com procediments i no sols del país, ans també estrangeres. Aquesta sala ha d'ésser una lliçó muda i permanent pels aficionats d'avui i de demà.

Paral·lelament a la tasca esmentada hauria de fer-se'n una altra, i és la de Salons i Exposicions. L'Agrupació fotogràfica de Catalunya ha fet molt, moltíssim en aquest sentit, però una entitat tota sola no pot fer-ho tot. Cal fer dos salons catalans circulants, amb les millors obres dels socis de totes les societats de la terra. Tots els gèneres i procediments hi han d'ésser representats, igual el bromur que el carbó, el bromoli transportat o no, que la resinatípia o la goma, la documental fins a l'estil ultra modern, passant per la composició portrait i, per què no? també l'abstracta o publicitària. D'aquests dos salons el més selecte seria destinat a circular per l'estranger i l'altre un poc més modest a recórrer pobles, viles i ciutats de Catalunya principalment vers les èpoques de les respectives Festes Majors, a fi d'incrementar i depurar l'afició. Trist és dir-ho, però es dona el cas que hi ha ciutats, fixe'u-s'hi bé, ciutats de la costa catalana on l'Art de la llum encara no ha passat de l'edat de pedra de la fotografia.

He escrit, més amunt, la paraula «exposicions». I bé en caldrien unes quantes de monogràfiques cada any. «Mirador», l'any passat va organitzar els «Cent Anys de Retrat Femení a Barcelona», i bé, Quintana, no us diria res de veure l'evolució del portrait fotogràfic a Barcelona durant els cent anys darrers? Fóra deliciós de veure tota l'evolució soferta, partint dels brillants daguerrotips fins al més modern procediment de transport policromat passant per aquelles inefables dames de mirinyac o polisson que estoicament posaven davant la cambra fosca alguns minuts sostinguts cap i cintura per mil estris estrafalaris! Però tot no ha d'ésser arcaic, no, i mil voltes no, si una mirada enèrma de tant en tant és agradable per veure el camí fet, fóra també de desitjar que els representants s'acostumessin cada any durant la primavera a presentar-nos les últimes novetats i els últims progressos del que es fa arreu del món en aquest ram tan progressista com interessant. Em penso que Barcelona és prou bon mercat per merèixer aquesta petita atenció... que redundaria, no cal dir-ho, a profit d'ells mateixos ¿I una exposició de llanternes de laboratori construïdes pels mateixos aficionats que no en fóra d'interessant? I que en penseu d'una exposició monogràfica del temps de posa, per exemple, amb llibres antics i moderns que tractin aquest tema, taules aparells òptics, químics i elèctrics, fins a la moderníssima cèl·lula de seleni? i no vull continuar perquè no esgotaríem mai el tema. Altra tasca d'aquesta mateixa comissió fóra la del calendari fotogràfic de Catalunya, o sigui la de repartir per endavant les dades dels diferents salons a celebrar, a fi que no vinguin tots d'un plegat i que aquells que hi acostumen concórrer tinguin temps de preparar-se. Inútil dir que en fer aquest comès cal respectar les dades tradicionals de moltes associacions.

Ara passem a tocar un altre assumpte, i és el de la Biblioteca. Al costat dels vells llibres sobre la matèria, els «incunables» que diríem de la fotografia, tenim d'arreglar-hi el més modern que va sortint..., però si de tot temps ha estat quelcom difícil l'adquisició què direm ara que la nostra pesseta només val 40 cèntims or? Cal anar de dret a la formació d'una biblioteca fotogràfica i això avui dia no està a l'abast de cap entitat per sí sola; cal anar a la coordinació de tots els esforços vers una biblioteca central, especialitzada, que pugui deixar els seus volums als associats de les entitats federades i amb la garantia de les respectives entitats.

I ja que de llibres tractem, encetem el tema de les Publicacions, i ací sí, dilecte amic Quintana, sento dir-vos amb tota franquesa que discrepo totalment de la vostra opinió. Vós, en el vostre escrit preconitzeu l'edició d'una vera enciclopèdia catalana de fotografia, en mitja dotzena de volums. Com que el tipus enciclopèdic té, editorialment, moltes dificultats i en molts rams ha fracassat, jo fóra més aviat del parer de publicar una sèrie de petites monografies que ho podrien ésser tant en el format A5 (210 per 148 mm) o sigui mig ART DE LA LLUM, com en el forma de butxaca A6 (148 per 105 mm) que no és altre que el de la postal internacional. Com propagador acèrrim dels formats internacionals a Catalunya, que tants d'avantatges tenen i no menys des del punt de vista editorial, no podia en aquest cas concret deixar de recomanar-los un cop més. El tema de cada llibre, ha d'ésser concret i fet per persona entesa en la matèria. Com a mostra, en donarem alguns títols: «Els teleobjectius», «L'enllumenat del laboratori fotogràfic», «El temps d'exposició i la seva determinació», «La fotografia a la muntanya», «La microfotografia», «Com arxivar els clixés», etc. Suposo que només amb els títols esmentats ja en tindreu prou per comprendre el que penso i que tan malament expresso. No cal dir que aquests llibrets, encara que petits, han estat fets amb seny i coneixements i, sobretot, dotats d'una àmplia referència bibliogràfica, on qui vulgui profunditzar en la matèria pugui documentar-se.

Amb la vostra idea d'un Diccionari fotogràfic torno a estar d'acord amb vós. Ens cal amb urgència aquest diccionari tècnic i per dos conceptes: primer per saber què signifiquen moltes paraules tècniques i segon per saber exactament quina és llur gràfica catalana. Un contacte estret amb mestre Fabra és de desitjar abans de portar a cap aquest volum, tal com ha estat fet en altres branques de la tècnica de casa nostra. No hi fa res que es diguin que fem un idioma nou; al cap i a la fi no fem si no el que fan totes les acadèmies del món, amb la sola diferència que elles ho fan amb relenti i nosaltres a cent per hora, a fi de recobrar el segle perdut per la desacurança dels nostres avantpassats. I per comprovar com els idiomes canvien cal només llegir textos tant castellans com francesos, d'ara fa dues o més centúries.

Tanqueu el vostre article parlant de la creació del Laboratori-Escola Català de Fotografia i del Casal Fotogràfic de Catalunya. Feu bé de deixar-ho per l'últim, car es pot ben dir que és el «summa sumarum» de la fotografia i que per arribar-hi cal de primer recórrer tot el que hem esmentat abans. Tenint la importància que tenen les Arts gràfiques a casa nostra, no comprenc com no existeix ja fa anys l'escola de fotografia i de les seves aplicacions. I un punt a no perdre de vista al costat de la tècnica fóra la formació comercial dels dependents del ram. Es, al meu entendre, a la perfecta compenetració de la part tècnica i de la comercial en les seves escoles especialitzades del ram, que Alemanya deu la seva indiscutible supremacia en aquesta disciplina que va ésser inventada ara fa just cent anys per dos francesos.

Si quatre han pogut fer arrelar una revista catalana de fotografia ¿què no podran fer, clar està, si volen tots els altres aficionats? Que surtin, i prompte, els nous Almgòvers fotogràfics al crit de Via fora!

I ara, amic Quintana, perdoneu Vós, i tots els que heu tingut la santa paciència de llegir-me la llargada desmesurada d'aquesta missiva. Un cop més perdoneu i que tot sigui en profit de la Catalunya fotogràfica.

Esperant que no em negareu el favor d'una resposta en aquestes mateixes pàgines amb la vostra serena crítica i les nostres suggerències, aprofito l'avinentesa per saludar-vos i restar sincerament vostre.

ORIGINALITATS FOTOGRAFIQUES

per A. Mir Escudé

En el número tercer d'ART DE LA LLUM aparegué un article de l'amic Pere Català; no sé si a tots els aficionats que hagin tingut ocasió de llegir-lo ens haurà produït la mateixa impressió que a mi; els conceptes que l'autor exposà, eren, però, prou convincents per fer reflexionar tot bon aficionat; a mi em féu reaccionar en el furt intern un xic acomodat al rutinarisme, com gairebé el de tots els aficionats.

En l'article esmentat, hom ha pogut copsar-hi el veritable esperit de l'autor, el qual culmina amb un xic de duresa i alhora amb eloqüència contundent, al paràgraf que segueix: «Cal una càrrega que dispersi la multitud rutinària, i que aquests elements dispersats emprenguin diverses rutes.»

No hi ha dubte que aquest paràgraf va dirigit molt especialment a cridar l'atenció dels mestres de la nostra afició, o sia a aquells aficionats que ja de temps han arribat en el domini tècnic de l'Art fotogràfic ells són qui han d'iniciar les noves rutes de què ens parla En Català, emprnent una tasca d'investigació cap a noves modalitats temàtiques, de concepcions més originals; amb audàcia si cal; puix que és necessari que les nostres exhibicions surtin de la grisor monòtona que avui pot observar-se en totes elles. Això no vol dir que hagi de desatendre's l'orientació clàssica que fins avui s'ha conreat. No! el que cal, és trencar el ritme, sempre repetit, i només de tant en tant interromput per alguna minsa demostració, amb obres de concepció original.

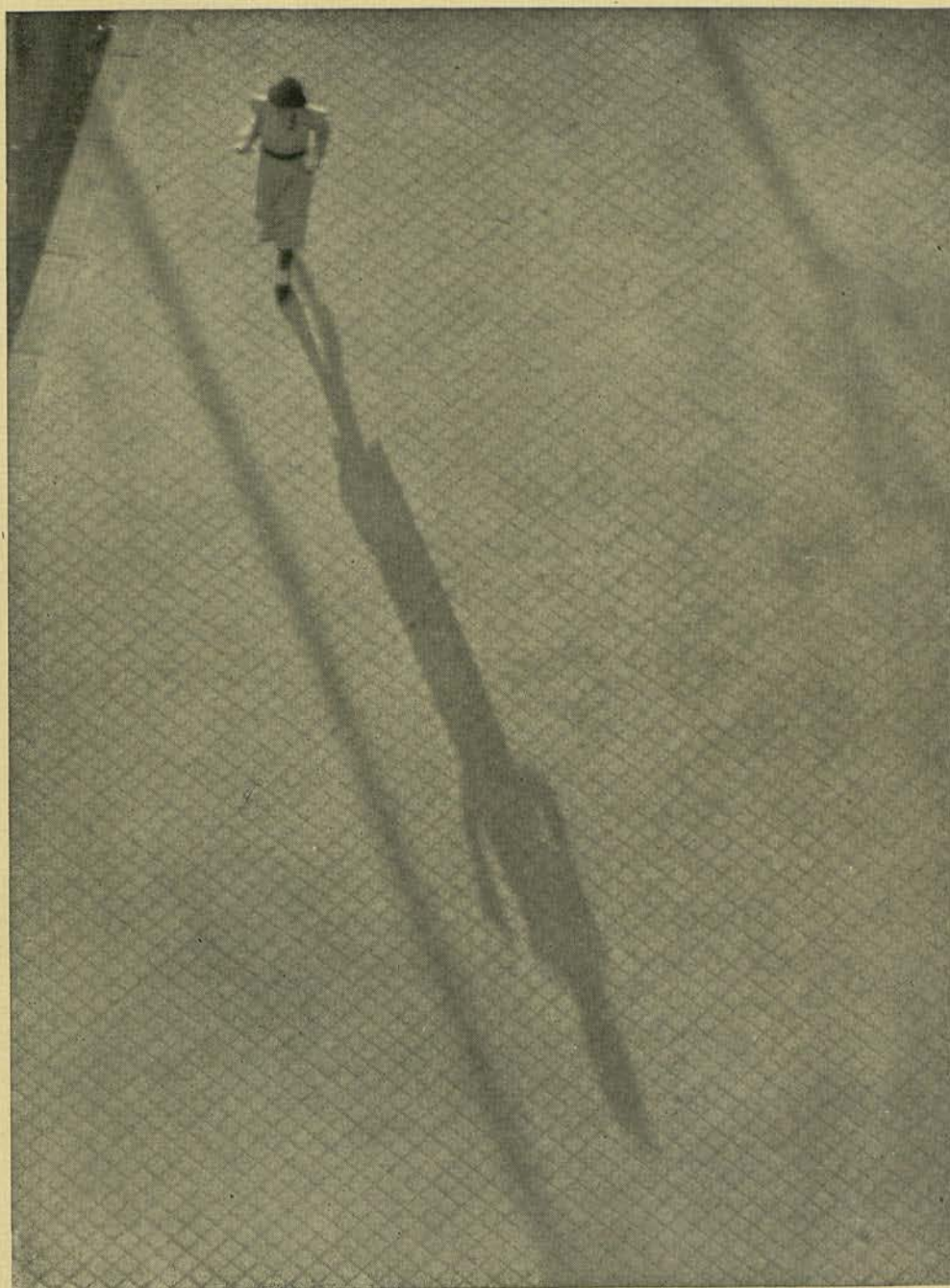
Sembla talment que el procés seguit pels aficionats, no sigui altre que el d'una carrera amb normes i lliçons úniques i que un cop assolit el grau de batxiller, ja no tinguin ànsies de passar endavant; llavors llur producció esdevé gairebé estandaritzada, i les obres segueixen en sentit ascendent, d'acord amb la quantitat de clixés obtinguts, i gairebé sempre amb l'esperit d'imitació més o menys dissimulat; això, fa que a les nostres exhibicions es repeteixin els mateixos temes, més o menys ben interpretats, segons quines siguin les aptituds tècniques i la capacitat artística de cada autor.

Cal deixar aquesta posició còmoda, de ritme contemplatiu, per un ritme més agitat, més investigador; hauríem de sentir ànsies de concepcions noves, avidesa d'originalitat; recercar llums capricioses, valors inusitades, punts de mira atrevits: En resum: tenir audàcia fotogràfica; d'assumptes, per a això, no en manquen, n'hi ha tants, que mai no poden acabar-se; el que interessa és cercar-los amb delit i sense defalliment.

Fa pena, de sentir que alguns aficionats, s'enriuen dels intents fotogràfics, si voleu no gaire reeixits, però on l'autor ha cercat una mica d'originalitat, i que en conjunt valen molt més que el clàssic paisatge amb núvols, si més no perquè representen un intent de trencar la monotonia de les nostres exhibicions.

Tal vegada algun aficionat pensarà: ¿i per què hom no assenyala temes o assumptes concrets? Si així es pogués fer, voldria dir que la raó que m'anima en escriure aquest article ja no existiria, puix per caure en els mateixos defectes, siguin blancs o siguin negres, no valdria la pena de preocupar-se'n. Les normes per arribar a copsar els motius o assumptes originals cada un els porta a dintre; tots tenim una mica de llevat d'artista com a humans que som; i per a fer fructificar aquest llevat, tenim els ulls dels

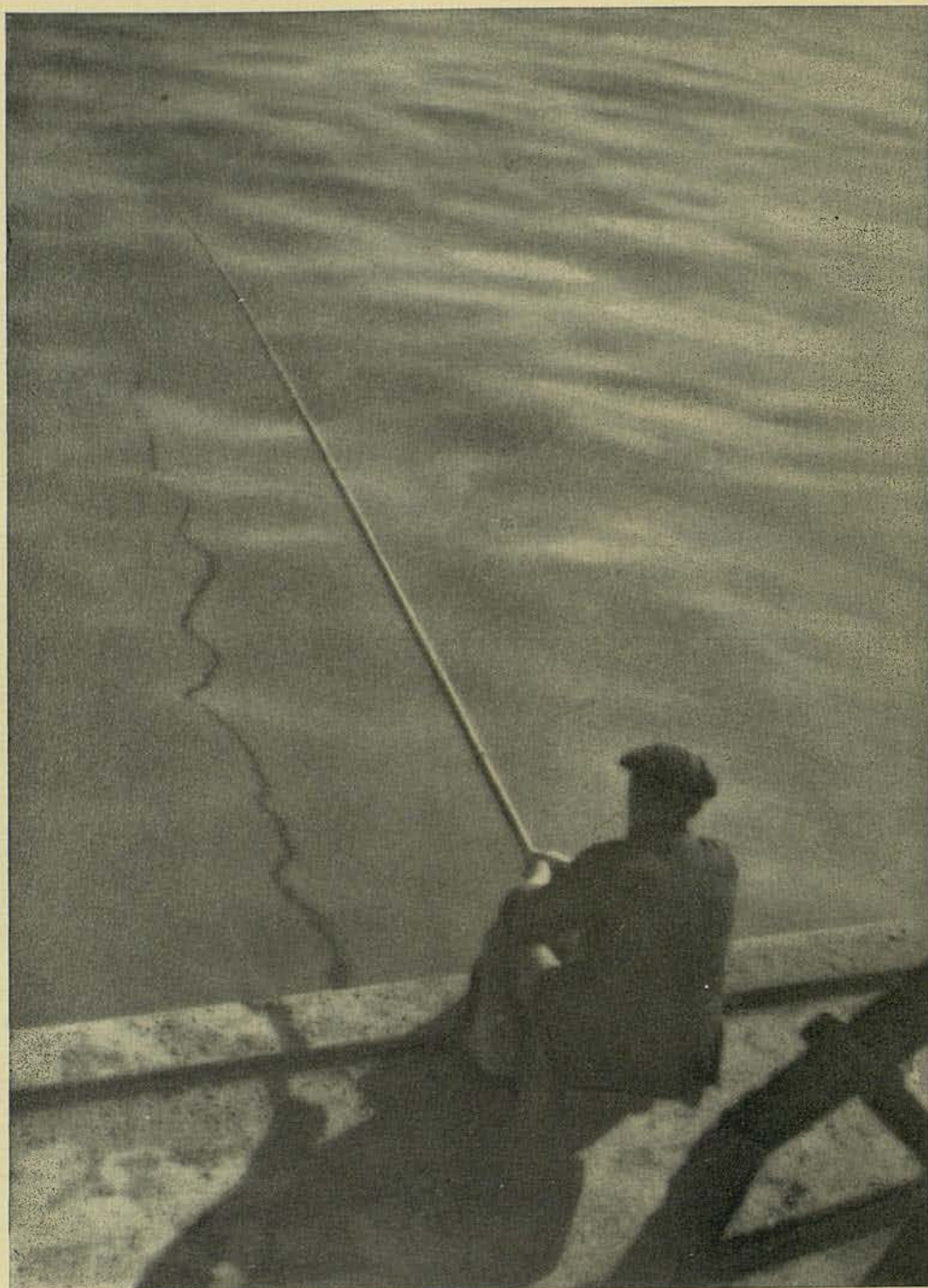

TARDA
BROMUW

F. CASTELLS

PICARÁN...

J. PASCUAL

LECTURA
BROMUR

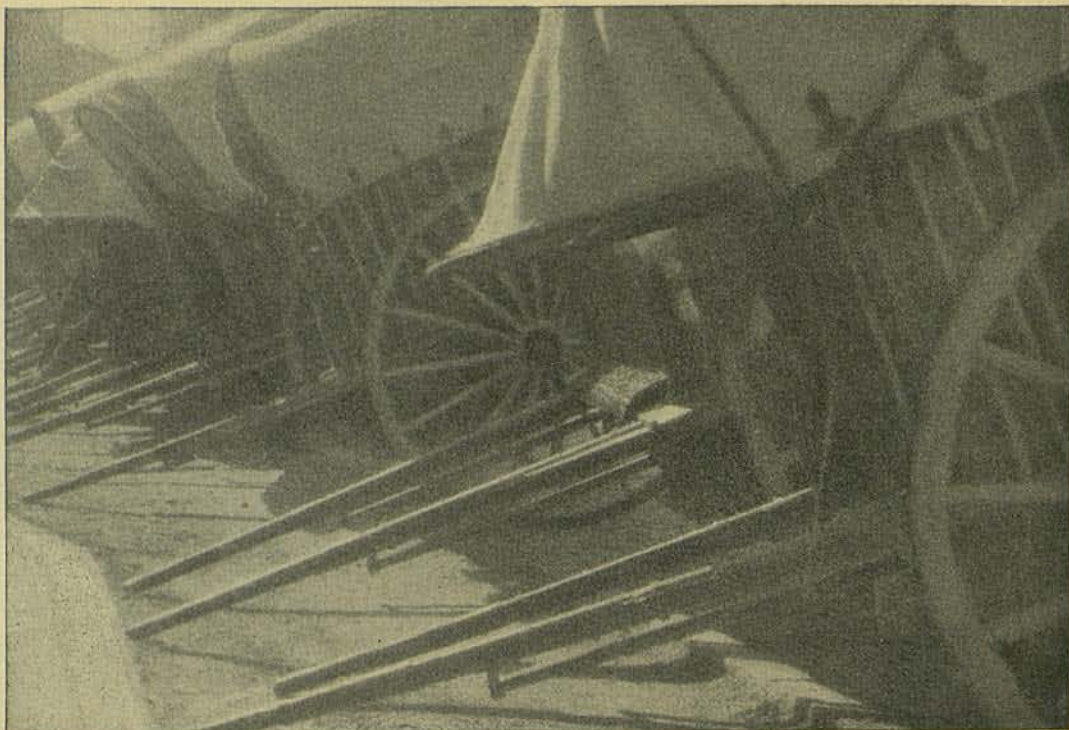
F. DE P. PONTI

PAISATGE
BROMUR

R. OBIOLS

DIA DE MERCAT
BROMUR

R. GODÓ

PAISATGE D'AIGUAFREDA
CLOROBROMUR

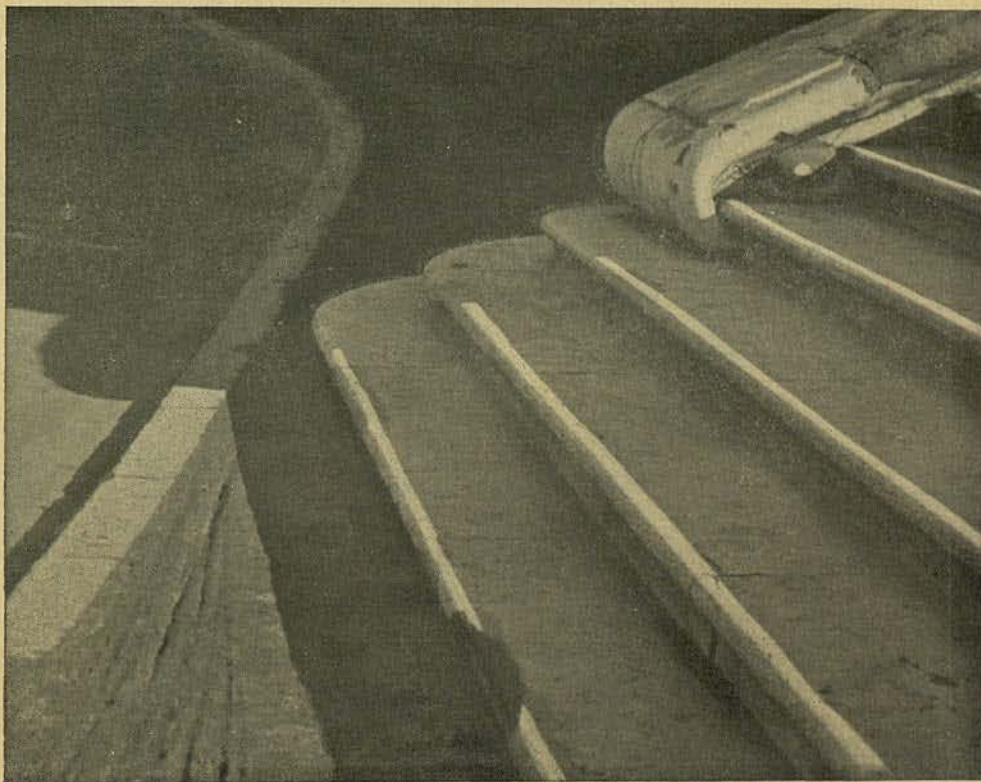
C. M. QUINTANA

L'ULTIM SOLC..
BROMOLI

A. CAMPAÑA

ESTUDI
BROMUR

R. COSTA

FECUNDITAT
BROMUR

ROSSEND MARTIN

NUVOLADA
BROMUR

S. BAGUÑA MAS

DEL MEU JARDI
BROMUR

V. SIURÓ

JOCS DE LLUM

R. PIÑOL

aparells fotogràfics als quals hem de considerar com els propis; per ells podem copsar el que l'ànima observa; jo he pogut constatar que a voltes hom es troba en moments, que amb audàcia, podria provar fortuna; per exemple: ajeguts damunt la platja haureu pogut observar que algunes figures i coses prenen una forma especial, les quals ajudades pels batiments de les llums produeixen efectes sorprenents; si aleshores, doncs, poseu l'aparell fotogràfic en la mateixa posició dels vostres ulls i impressionéssiu una placa, segurament tindríeu sorpreses ben agradables! En el cinema també haureu pogut observar moltes vegades que, per descriure un passatge de l'argument de la pel·lícula, us presenten un assumpte que està interpretat amb la màxima simplicitat, sense figures vistes, només amb ombres descriptives d'allò que interessa a l'autor de fer comprendre al públic. I quanta comprensió enclou aquest senzill fet! Doncs en art fotogràfic, l'aficionat pot trobar una sèrie inacabable de motius abstractes que per ell sols es determinen dintre la categoria d'obres d'art, i que produeixin l'admiració dels esperits selectes i comprensius.

DE FORA VINDRAN QUE DE CASA ENS TREURAN!

per N. Ricart Baquer

Era en els mesos d'octubre de 1931 i de 1932 que, creient interpretar els anhels de tots els aficionats a la Fotografia de Catalunya, (els quals recorren amb més delit i assiduitat que ningú els bells recons de la nostra terra), que demanava als alts poders del Govern del nostre país, que procuressin de tenir en compte el nostre prec col·lectiu i modest de celebrar un Concurs d'obres foto-turístiques, (ja fos amb premis o bé sense).

Remarcava aleshores que creia arribat el moment que hom es preocupés del treball incansable i valuós que dia darrera dia feien (i continuen fent avui encara) els alludits aficionats, per la seva preada pàtria! Afegia àdhuc, que calia obrir els ulls i pensar que a Catalunya i ha un sens fi d'elements prou reconeguts i de màxima solvència artística, per a col·laborar en tot i per tot, a aquell o aquells treballs que fossin necessaris per a una perfecta divulgació turística de la nostra terra; però, després de tot aquest seguit de lamentacions que jo crec eren prou raonables, hom s'adona amb més estranyesa que mai, que (fa unes poques setmanes) un subjecte estranger (el mateix que va ésser rebutjat pels consellers de l'anterior Consistori) provà una vegada més (per si passava) d'oferir a un organisme oficial més alt, una col·lecció de fotografies que ni de bon tros s'ho valien, i molt menys per aquell grapat de milers de pessetes que en demanava.

Aquest fet, entre totes les entitats i nuclis d'aficionats a la fotografia, s'ha remogut insistentment, i hom s'ha dit: «—Per què preval aquesta tendència tant marcada d'adquirir la producció d'obres fotogràfiques dels no catalans, dintre del tema turístic de Catalunya?»

Si bé és cert que cap aficionat català no ha fet mai cap oferta de les seves produccions a les institucions encarregades d'aquest afer, per altra part, he de remarcar avui, que els que devien i podien assenyalar la línia o camí a seguir eren precisament aquells directius o encarregats de formar un arxiu o recull de les incomptables bel·leses que enclou la terra catalana.

Repeteixo una vegada més, «que si és altament imprescindible per Catalunya posseir un determinat estoc de fotografies que mapin tot allò que és interessant de contemplar, no sols en l'aspecte arqueològic, sinó d'un cap a l'altre de la mar o de les carenes altíssimes i solitàries, curulles de neu o rublertes d'ufana vegetació, es faci un xic de justícia al que es demanava aleshores i ara.

—¿Per quins motius, doncs, l'Oficina encarregada d'aquestes qüestions o bé la Generalitat de Catalunya, durant aquest transcurs de temps, sols s'han preocupat d'adquirir obres fotogràfiques de certs subjectes forasters?...

—¿Es que creuen que a Catalunya (terra d'artistes valents i emprenedors i capaços de mapar i produir tot allò que el més exigent demani) *no estem prou capacitats per a fer aquesta tasca?*...

—¿Es que hom no ha demostrat prou a bastament el sens fi d'idees, modalitats, gustos i sentit artístic que existeix entre els nombrosos aficionats a aquest bell Art, durant els incomptables Concursos i Salons de Fotografia fins avui celebrats, on s'ha pogut constatar perfectament el saber grafiar a través de tots els indrets de la xamosa i pintoresca Catalunya, allò que diria tant bé en profit del nostre turisme?...

—Es que és possible que desconexin dits organismes, amb quina intensitat se'n preocupen les altres nacions?...

—Es que per ventura *nosaltres, fills d'aquesta terra que es diu Catalunya no som els qui en realitat tenim el més perfecte dret en un afer tan netament nacional i tan nostre?*... o bé, és que potser les produccions catalanes *no grafien amb la vivesa, claredat i sentiment artístic*, tots aquells instants viscuts a través de les generacions passades i actuals, amb tot i ésser els catalans els que indiscutiblement millor coneixem i estimem les nostres coses, perquè hàgim de permetre que uns *passavolants estrangers*, amb les seves manyes, *ens prenguin el fruit saborós que a tothora hem ofert amb tant desinterès a la nostra volguda Catalunya, i pel seu renom gloriós?*...

... ..
Suposo que els dirigents d'aquests llocs de propaganda nacional, per poc món que hagin corregut, estaran sobrerament assabentats que a Suïssa, Alemanya, Itàlia, Anglaterra, França, Amèrica i a tot arreu del món *cap estranger no ha pogut jamai introduir* (fotogràficament parlant) la seva producció foto-turística, que hagués pogut grafiar en aquells països

—Per què?... — algú preguntarà.

Senzillament, perquè a tot el món, *primer que tot són els de casa, que els de fora!* (cosa molt humana i natural), la qual cosa vol dir *que són més patriotes que nosaltres!*...

Per tant, doncs, repeteixo, que si hom creu arribat el moment d'adquirir material adient *per al turisme català*, al meu entendre els encarregats de tal afer, recolzats fortament pel Govern de Catalunya, «haurien de procurar abans que tot, *convocar a tots els aficionats a la Fotografia* (sempre que fos necessari) per a fer una bella tria d'obres (que sens dubte n'existeix un nombrosíssim estol en el clos de la nostra nacionalitat) i àdhuc fetes amb *més perfecció, gust i sentiment artístic que les que ens puguin oferir uns forasters qualsevols!*...

Ara bé: si el nostre prec d'avui arribés per fi a portar-se a terme, jo des d'ara puc assegurar que seria un dels més grans èxits que s'assolirien no sols en profit del turisme, sinó també de Catalunya tota, puix amb tot i haver-hi algunes mils màquines que resten endormiscades en un recó d'armari, estic plenament convençut, *que per dignitat de catalans* i davant d'un afer com el present, tot seguit hom les posaria en marxa, i àdhuc, *arriscaria la seva vida si calgués*, per a cercar tots aquells paratges, indrets o bells instants que es troben per tots els camins de la nostra terra, rica, formosa i plena de paisatges, marines, monuments i folklorisme, que tan fortament aviven l'esperit i el sentiment humans!...

Assenyalats els punts més essencials del que creiem honradament que s'ha de fer, no ens permetem dubtar ni un sol moment més, que tard o d'hora es portarà a cap el nostre prec i que hom deixarà d'adquirir i pagar fort aquelles produccions vulgars d'uns vius arribats de poc; puix que si per aquelles coses que es presenten, hom creu preferible seguir com fins ara, la ruta assenyalada, NOSALTRES naturalment, no hi podem pas fer res, però, que restí ben entès, que si mai hem d'ésser cridats per a reproduir quelcom que no els hagués estat possible grafiar a aquells alludits subjectes, "*no ens restarà altra posició, que la de fer el sord eternament*" car quan hom només l'enlluerna el renom d'una signatura més o menys valuosa de l'estranger (cosa que dissortadament en pateixen molts de catalans), *nosaltres, els aficionats a la Fotografia de Catalunya*, sabrem pronunciar-nos en el precís moment que calgui (i davant d'aquells homes que tothora *es qualifiquen de comprensius i responsables* que figuren en les altes institucions de

EL PLAER DE RETRATAR i demés GUANYAR DINERS,

s'obté amb la pel·lícula HAUFF la qual per aital finalitat ha obert un CONCURS PERMANENT això és; tota fotografia obtinguda amb la pel·lícula HAUFF pot valdre al seu remitent 600 ptes. de premi

EXIGEIXI, DONCS, LA PEL·LICULA **Hauff**

Alhora que poden pendre part en dit CONCURS tots els aficionats que consumeixin pel·lícula HAUFF, els fem present que resten amb plena llibertat per a remetre aquells motius que més els hi plaguin.

Al començament de cada trimestre, es distribuiran 76 premis de 15 a 600 ptes.

Demaneu, doncs, les condicions especials per què es regeix aquest CONCURS, a totes les tendes d'articles fotogràfics, o bé al nostre representant de

HAUFF A. G. Stuttgart - Feuerbach

GASPAR MAMPEL

Diputació, 294

BARCELONA

Boada i Campañá

Tallers, 17 - Telèfon 19725

ESPECIALITAT EN MATERIAL PER A PROCEDIMENTS PIGMENTARIS

Stock en Plaques Pancromàtiques

ARTICLES FOTOGRÀFICS

Lamarca i Herrera

TALLERS, 50 - Telèfon 21526 - BARCELONA

...al carrer de SANT PAU, 6

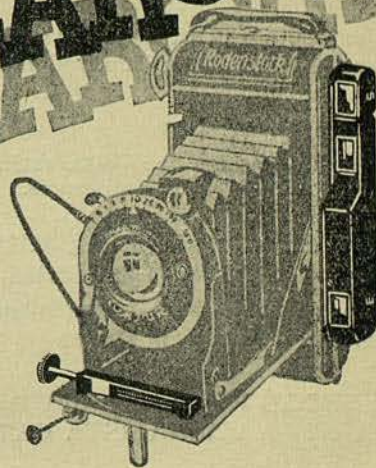
CASA BAGUÉS

Telèfon 14237

és on trobareu sempre les millors joies i aparells fotogràfics d'ocasió.

COMPRA-VENDA I CANVI
PENSEU-HI!

Rodenstock CLAROVID

és la càmera perfecta

i de preu econòmic per a Roll. fim 6x9 amb telèmetre acoblat.

•CLAROVID• deu tota la seva capacitat superior, al objectiu RODENSTOCK i al telèmetre òptic, la qual ha estat objecte d'un seguit d'anys d'experiència i de treball.

Demaneu-ne prospectes especials al representant
GASPAR MAMPEL, Diputació, 294, (Barcelona)
Establiments Optics G. RODENSTOCK, Munich.

Els anunciants d'aquesta revista són protectors de la mateixa. ¡Compreu-hi!

MOBLES ALTABA

PER A OFICINES, DESPATXOS I SIMILARS

Tallers, 29, 31 i 71 - Tel. 17445 - BARCELONA

COPES i MEDALLES

PER A CONCURSOS

Vda. de E. Segura

CLARÍS, 19

Telèfon 10782

LA PINACOTECA HIGINI GARCIA (Successor de Gaspar Estuatjes)

AFICIONATS!!

Fent emmarcar les vostres aises en aquesta casa guanyareu en prestigi artístic.

Passeig de Gràcia, 34 - Tel. 13704 - BARCELONA

MASÓ

BARRETERIA DE PRIMER ORDRE

Ronda Universitat, 4 - Tel. 19893 - BARCELONA

RECLAMGRAF

ANDREU MIR
ARTS GRÀFIQUES

Provença, 287 - BARCELONA - Telèfon 71177

A C T I V I T A T S

GRUP FOTOGRAFIC DEL ORFEO GRACIENC

El dia 28 del prop pasat mes de març tingué lloc la renovació de junta quedant elegits: A. Mir president; S. Tarragó, vicepresident; L. Veiga, secretari; Tesorer, J. Tomé. Contador, R Rotllant. Arxiver, S. Parcerisas. Vocal de Laboratori, R. Rives.

Excursions: dia 8 matí, Barcelona Vella i platja dia 22 excursió d'un dia a Camprodon amb autobus

Dimecres dia 25 a les deu de la vetlla projecció de diapositius a carrec de varis socis.

SECCIÓ D'EXCURSIONISME I FOTOGRAFIA DE L'ORFEÓ DE SANS

Per al proper dia 6 de maig organitza una visita col·lectiva al Monestir de Poblet.

SECCIÓ FOTOGRAFICA DEL PARTIT NACIONALISTA CATALA

El dia 13 del passat mes de març, es començà al laboratori de la Secció Fotogràfica del P. N. C. el curset d'ensenyament pràctic de Fotografia a carrec del prestigiós fotògraf En N. Ricart. En aquesta sessió, es procedí al *revelat dels clixés* que s'obtingueren en l'excursió del diumenge anterior a Blanes, Sta. Cristina i Tossa; i en dies successius, al *rebaixat i còpia* dels mateixos.

Durant el mes d'abril i maig propers, es procedirà als treballs consignats en el plà que detallem:

Dia 3 d'abril — Primera sessió d'ampliacions, amb explicació dels diferents papers a emprar, segons clixés i assumptes.

Dia 10 d'abril — Segona sessió d'ampliacions, preparatòria per al procés al Bromoli.

Dia 17 d'abril — Blanquejament de les proves que hagin de tintar-se, i Viratges de proves en paper.

Dia 24 d'abril — Primera sessió de tintatge

Dia 2 de maig — Segona sessió de tintatge, efectuat pels assistents al curset.

Dia 8 de maig — Diverses maneres de tallar i emmarcar les obres.

Les sessions comencen a les deu en punt de la vetlla, no permetent-se, passada aquesta hora, l'accés al laboratori. Per a inscripcions dirigir-se a lesatg social: Pl, 7 pral.

Ens plau fer constar el nostre agraïment al Sr. Ricart per les facilitats que ens ha donat i que han fet possible amb llur col·laboració desinteressada, l'èxit del comens del primer curset organitzat per la Secció.

AGRUPACIÓ FOTOGRAFICA SAINT VICTOR

Clasificació del II Concurs Anual Social (Febrer) primera categoria, 1.er premi Lema Labor x 5, autor F. Castells. Segona categoria, 1.er premi Lema Labor x 4, autor R. Costa. Tercera categoria, 1.er Lema x 3, R. Piñol. 4.art Aseat A. P. L., A. Piñol. 2.on Lema Josela, E. Regnart. 3.er Lema Vagos T. Villalonga.

Programa Abril

Dia 15 de Sardanyola a Ripollet sort 6'05 arrib. 12
Dia 29 a Canovels sortida, 6'30 arribada, a les 13

Govern), per a dir-los ben alt i a ple pulmó, que "Quant era la seva hora, no ens havien trucat a la porta" !...

Si més no, amb tot l'enunciat hom podrà formar-se cabdal de com som els que de tota la vida portem l'ensenyament de *catalans nacionals*, i que no ens mou altra finalitat que l'enaltiment cultural de la *nostra terra*, i que posem per damunt de la part material tot el nostre esforç, saber, treball i amor per Catalunya !

DELS JURATS QUALIFICADORS

per Bonaventura Olivé

Interessantíssims han estat els articles publicats en aquesta Revista ART DE LA LLUM per Crisejus i per Andreu Mir tractant del tema dels veredictes dels Jurats, en els números de febrer i març respectivament, i en especial aquest darrer, enlairat de to, certer en les idees i molt lloable en el fet d'obrir una enquesta per tal que tothom pugui dir-hi què pensa. És a aquesta enquesta que jo m'acullo per escriure aquestes ratlles.

Tema apassionat i delicat alhora, que jo crec que cal escometre amb franquesa perquè és precís que d'entre tots en surti la fórmula d'establir el Jurat ideal que faci els veredictes amb lògica.

Es un costum general, quan hom cerca les persones que han de formar el Jurat, triar sempre els noms més ressonants de tot el cartell fotogràfic i quasi sempre hom va a parar a persones el ressò de les quals és degut a l'èxit de la seva professió de retratista ; però com que llurs especialitats artístiques són molt diferents de les tendències que segueixen els components d'un concurs, resulta que els professionals, i ho dic amb tots els deguts respectes, no són els més aptes per a judicar els nostres concursos.

Jo tinc observat el cas psicològic de què com més modest ha estat el Jurat, menys protestes ha tingut el veredictes, i és que aquests modestos senyors han tingut, davant la seva actuació, la por de fracassar, cosa que els ha mancat als que he alludit primer, degut a la seva condició d'experts.

Qui sap, doncs, si la solució fóra suprimir d'una vegada aquella base que apareix a tots els reglaments de concursos, que diu que el fall serà inapel·lable. Per què això? Perquè el jurat no hagi d'atendre's a res quan faci el fall? Perquè no hi hagi raons? Què no hi ha una Junta Directiva? Doncs si aquesta Junta Directiva establís una forma d'apel·lació, una forma seriosa i noble d'apel·lació que aquesta mateixa Junta Directiva podria reglamentar d'acord amb l'estructura de cada entitat, potser s'hauria trobat la manera de fer falls amb justícia, ja que el Jurat tindria quelcom a témer per la seva reputació.

De més a més, el sol fet d'ésser possible una apel·lació ja treuria el perill d'aquesta, perquè el Jurat hauria posat tota la cura en fallar. És clar que sempre n'hi ha de protestes, però cal distingir quan és un impulsu apassionat qui crida — i en aquest cas es queda sol —, o quan és l'ambient, l'aire que es respira qui diu que allò ha estat un exabrupte.

Jo no parlo pas perquè em cogui res ja que gràcies a Déu he estat bastant afortunat, però és que dol de veure a vegades unes obres d'Art poster-gades i, en canvi, veure'n d'altres d'encimbellades que t'inclinen més aviat a anar endarrera que endavant. Podran dir-me que en aquestes condicions ningú no voldria ésser Jurat, però jo els diré que si no ho volen ésser uns, ho seran uns altres, que qui sap si donarien més bon resultat.

Es una fórmula molt atrevida però valdria la pena de posar-la a prova i tal volta fóra la clau per arribar a aconseguir la lògica en els veredictes, únic mitjà d'estímul perquè molts no s'apartin de l'Art fotogràfic, malparlant dels concursos, dels Jurats, i de tot allò que d'aprop o de lluny tingui contagi amb el que representa la fotografia colectiva.

SOBRE L'US DEL DIAFRAGMA

per V. Miralles

El diafragma en la majoria dels aparells moderns és del sistema anomenat Iris, compost d'una sèrie de làmines metàl·liques que concentrant-se o obrint-se disminueixen o augmenten l'obertura per on passen els raigs lluminosos que han d'impressionar la placa.

Aquesta operació s'efectua mitjançant un dispositiu en forma d'anell col·locat generalment sota l'objectiu i que té marcades, a diferents intervals, una sèrie de números, que és la numeració del diafragma.

Avui dia el sistema de numeració més usat és l'alemany que té els objectius Tessar Zeiss i similars i que és 2,7; 3,5; 4,5; 6,3; 9; 12,5; 18; 25; 32, etc. Cada obertura d'aquestes, pel que a la llum que deixen passar es refereix, necessita la meitat del temps d'exposició que la seva successora i el doble de l'anterior. —

Es corrent de creure que aquesta funció d'interrompre el pas de la llum és gairebé l'única o al menys la més important que té el diafragma.

Res més lluny de la veritat, car si bé hom deu tenir sempre en compte aquesta funció pel que respecta a l'exposició a donar, si la intervenció del diafragma en la presa de vistes, fos únicament la citada, seria cosa que només interessaria a l'aspecte tècnic de l'operació i pel contrari el diafragma pot ésser i és en molts casos el secret de l'èxit, quan componen un assumpte i volem produir determinats efectes.

I és que el diafragma intervé en aquest sentit, allargant o escursant la profunditat de focus, fent més o menys nets els planols anteriors i posteriors a l'enfocat, el qual hem de suposar que és el tema principal de la composició. Fent més o menys estesa la netedat dels plànols es perd o es guanya, per exemple, l'atmòsfera de boira de certs dies hivernals, es suavitzen o s'intensifiquen les línies posteriors, etc.

Especialment en els objectius de línia suau, és a dir, els que sense arribar a donar un *flou* exagerat, donen a la imatge certa *envoltura* és on hom pot percebre més clarament la intervenció del diafragma en aquest sentit.

Cal, doncs, que quan s'enfoqui un assumpte i encara més si per les circumstàncies de moviment, o altre qualsevol, hom deu fer la fotografia, fiant-se exclusivament de l'escala de focus (que dit sigui de pas, ha d'ésser controlada per endavant i modificada, en el cas que no sigui correcta) i del visor, cal, déiem, tenir a la vista una escala de profunditat de focus, corresponent a l'objectiu emprat.

Aquesta escala, que es troba ja damunt de molts aparells de tipus modern, manca encara en altres, essent al nostre entendre un auxiliar necessari.

Existeixen llibres i manuals fotogràfics que porten les escales corresponents a vàries distàncies focals.

Nosaltres donarem aquí una fórmula, que permet el muntatge per un mateix d'una escala per a qualsevol distància focal.

Heus-la aquí :

$$\text{Límit anterior de nitidesa : } \frac{H \times D}{H + D} \quad \frac{H \times D}{H - D}$$

$$\text{Límit posterior de nitidesa : } \frac{H \times D}{H - D}$$

$$H \text{ igual a } \frac{F \times F}{O}$$

En aquestes fórmules F és la distància focal de l'objectiu; D la distància a què hom ha enfocat l'assumpte; O l'obertura relativa i H la distància hiperfocal en funció de l'obertura escollida.

Per a major claredat posarem un exemple :

Suposem un objectiu de 15 centímetres i volem obtenir la nitidesa en

La vàlua de H. serà de $\frac{15 \times 15}{9}$ o sigui 25 cems.

funció de l'obertura 9.

Suposem l'objectiu enfocat a 5 metres.

Tindrem una nitidesa anterior fins a : $\frac{25 \times 5}{25 + 5} = 4,16$ metres.

Tindrem una nitidesa posterior fins a $\frac{25 \times 5}{25 - 5} = 6,25$ metres.

D'aquesta manera s'obtenen els valors per a cada diafragma i per cada distància de les sis o set assenyalades damunt l'aparell respectiu.

En quant a la norma que generalment comporta bons resultats per a saber escollir el grau de nitidesa que ens convé, aquesta no haurà mai d'arribar en fotografia plana fins a l'infinit, excepte en aquelles vistes on solament ens interessi el valor documental i l'interès estigui precisament a l'infinit, cosa poc freqüent, procurant sempre avalorar amb la màxima nitidesa el tema principal que generalment cau sobre el primer terme o molt aprop d'ell i fent ús del diafragma de faisó que la netedat dels plànols vagi decreixent a mida que els termes s'apropen a l'infinit.

En la fotografia estereoscòpica enfocarem també l'assumpte principal, diafragmant fins que l'infinit surti suficientment net, però fixeuvos que hem dit suficient, puix no cal pas exagerar aquesta nitidesa, car els diafragmes petits tendeixen a augmentar un xic la duresa dels negatius.

No obstant tindreu cura de diafragmar quan menys al número 9, quan es retratin superfícies massa clares i el sol o una llum massa viva caigui a llur damunt per tal d'evitar l'halo de difusió, que amb grans obertures i en aquestes condicions acostuma a presentar-se. Aquesta precaució no cal si la fotografia és a contrallum.

TEORIA I PRACTICA DEL REVELATGE DELS NEGA- TIUS

per R. M.ª Martínez

Comencem en el present número una sèrie d'articles destinats a l'estudi dels diversos reveladors, i de les diferents teories establertes sobre la possible influència de llur composició damunt la formació de la imatge i del paper que a cada component li pertoca, explicant en cada cas la conclusió a la qual els nostres assaigs ens han menat.

El nostre objecte és facilitar a cadascú el coneixement de totes les particularitats pròpies del revelador per ell escollit, tot descrivint la manera de modificar el seu comportament.

Hem dit sempre que el millor és habituar-se a un sol revelador per a dominar-lo com cal; per tant no voldríem pas que els articles que suara comencem servissin per a fer divagar els nostres lectors, induint-los a assajar-los tots, i sí solament a aprofitar-se d'aquells que siguin apropiats al reductor del seu ús, i satisfer de pas la natural curiositat del que vol haver un coneixement general de la tècnica fotogràfica.

I

Composició del revelador

Gairebé tots els aficionats saben que els banys de revelatge es componen de :

Primer. Un preservador de l'oxidació.

Segon. La substància o substàncies reveladores.

Tercer. L'accelerador, generalment un àlcali.

Quart. El retardador que, amb certs reveladors, pot ésser suprimit.

II

Preservadors de l'oxidació

Com a preservador de l'oxidació poden usar-se el bisulfit sòdic, el metabisulfit de potassa i el sulfit sòdit. No obstant, en la majoria dels casos, hom esmerça aquest darrer car el bisulfit resulta massa inestable i el metabisulfit no és aconsellable pel seu excés d'acidesa.

El sulfit de sosa, la fórmula química del qual és $\text{Na}_2\text{SO}_3 + 5\text{H}_2\text{O}$ (crystal·litzat) pot presentar-se en dita forma i també en pols, és a dir, anhidre. Aquest, degut a l'oxidació que pot experimentar certa part del sulfit, en ésser calentat per a l'eliminació de l'aigua, resulta sempre menys pur que el cristallitzat. Conseqüentment, quan es tracti d'usar aquest preservador amb reveladors fàcilment alterables (amidol o pirogàlic) hom emprarà sempre el sulfit cristallitzat pur.

El sulfit evita la ràpida oxidació del bany per contacte amb l'aire. La influència del sulfit en els banys de revelatge pot fixar-se dient que impedeix l'oxidació; augmenta l'alcalinitat del bany, comunicant-li quelcom més d'energia; i en alguns d'ells com amb l'amidol, constitueix l'únic àlcali; presenta cert poder reductor que, malgrat d'ésser mínim, pot acceptar-se que influeixi sobre el revelatge, i té una acció dissolvent bastant pronunciada damunt el bromur d'argent. Aquesta propietat ha estat aprofitada per a l'establiment de les noves fórmules de gra fi, tant en ús avui dia.

La solubilitat en l'aigua a 15-16 graus és de 20 grams per 100 pel sulfit anhidre, éssent la meitat pel cristallitzat.

Quan hom hagi de substituir el sulfit cristallitzat per l'anhidre, prendrà la meitat justament d'aquest darrer, i viceversa.

La quantitat necessària de sulfit sòdic pels banys reveladors és molt diferent per a cadascú, com es desprèn de les propietats que acabem de citar. Quan estudiem els diversos reveladors, anirem donant les respectives fórmules on restarà fixada la que correspongui.

III

Els acceleradors dels revelatges

Les substàncies pròpiament reveladores són tantes i tan diferents les propietats llurs, que preferim tractar primerament dels acceleradors i retardadors, passant després a estudiar aquelles, amb la detenció que llur importància mereix.

El paper d'accelerador està reservat, en els banys de revelatge, als àlcalis o llurs substituïts. Els més usats són els hidrats de sodi i potassa, coneguts comunament amb el nom de sosa i potassa càustica i els carbonats llurs.

La potassa o sosa càustica són massa delíquescents, absorbeixen la humitat de l'aire, liquidant-se; tenen una acció càustica sobre la pell i tendeixen a revelar amb rapidesa i vigor exagerats. A l'estiu els banys compostos amb elles, reblaneixen la gelatina, i l'exposen a accidents greus. Solament han d'usar-se amb certs reveladors que tenen una energia limitada (paramidofenol, pirocatequina) o bé amb combinació amb la hidroquinona, quan es necessita produir negatius intensos i contrastats (reproduccions de dibuixos en blanc i negre).

Els carbonats són els acceleradors més adients pels treballs corrents, usant-se el de potassa en el cas d'haver de preparar solucions concentrades per la seva major solubilitat a l'aigua o també amb el bany de glicina, que obra més racionalment amb aquest accelerador.

En els altres casos s'esmerça el carbonat sòdic, éssent preferible l'anhidre, car la puresa del producte és idèntica i és, naturalment, més soluble.

Les fórmules químiques dels carbonats són K_2CO_3 , la del potàssic, i $\text{Na}_2\text{CO}_3 + 10\text{H}_2\text{O}$, la del carbonat de sosa cristallitzat, desapareixent l'aigua en l'anhidre. Cada gram de carbonat de sosa anhidre equival a 2,7 grams del cristallitzat. Per a substituir en una fórmula qualsevol el carbonat de sosa cristallitzat pel sec, hom deu comptar 37 grams d'aquest darrer per cada 100 grams del cristallitzat.

Si la substitució del carbonat de sosa anhidre deu fer-se pel de potassa o viceversa, hom l'accepta generalment com d'una equivalència aproximada, per bé que el potàssic tingui una alcalinitat menor, que compensa amb una major energia.

(Seguirà)

CONCURS FOTOGRAFIC DE PALESTRA

SECCIÓ EXCURSIONISTA

Termini d'admissió
fins el dia 18 de
maig.

EXPOSICIÓ
Del 22 al 30 de
maig de 1934.

Podran prendre part al Concurs tots els aficionats residents en terres de llengua catalana siguin o no socis de l'Entitat Organitzadora. No podran prendre-hi part fotògrafs professionals.

COPA BOADA I CAMPANYÀ a la millor fotografia sobre excursionisme. Premi exclusiu pels socis de «Palestra».

FOTÒMETRE HEYDES cedit per la *Casa Baltà i Riba* a la millor fotografia d'un monument d'art.

MEDALLA cedida per la *Casa Vda. Busquets* a la millor fotografia sobre tema de neu.

PLOMA ESTILOGRÀFICA cedida per *Magatzems Alemanyans*.

ESCUDELLÒMETRE cedit per la *Casa Beristain, S. A.*

UN JOG DE TRES CUBETES I SIS MARCS per a revelar plaques 4×6, cedit per la *Casa Comercial Anònima Vicenç Ferrer*.

SIS CAPSES DE PLAQUES ISOCHROM AGFA 6, 5×9, cedides per la *Casa Agfa*.

TRES AMPLIACIONS KODAK de luxe a les tres millors fotografies fetes amb negatius Kodak.

UNA SUBSCRIPCIÓ ANYAL a la revista *Art de la Llum*.

UNA SUBSCRIPCIÓ ANYAL a la revista *D'Ací d'Allà*. Exclushiu pels socis de «Palestra».

UNA SUBSCRIPCIÓ ANYAL a la revista *Esplai*.

TRES ÀLBUMS cedits per *Productes Wellington*.

UN ÀLBUM cedit per la *Casa Lamarca i Herrera*.

PAPERS FOTOGRÀFICS per valor de 25 pessetes, cedits per la *Casa Leonar Werke A, G.*

Aquells premis que no tinguin tema fixat, seran concedits pel Jurat Qualificador a les proves que cregui convenientes.

Els premis poden ésser declarats deserts o concedits a fotografies, sobre tema diferent al fixat.

Per obtar als premis exclusius als socis de «Palestra», cal indicar-ho damunt la plica.

PREMIS PER A NEÒFITS

«Palestra» crea tres premis especials, consistents en una medalla de plata i dues de coure per a aficionats a la Fotografia, de menys de 17 anys, siguin o no socis de «Palestra».

Per a obtar a aquests premis, cal indicar a la part exterior del sobre l'edat de l'autor.